

A photograph of several pigs in a metal cage, likely a farrowing crate. The cage is made of rusty metal bars. One pig is in the foreground, looking towards the right. Another pig is visible behind it. The floor of the cage is made of metal slats. The background is slightly out of focus, showing more of the cage structure.

Hvordan forebygger vi, at søer dør akut?

Else Marie Overlund Andersen, dyrlæge, LVK
Margit Andreasen, chefforsker, SEGES Innovation

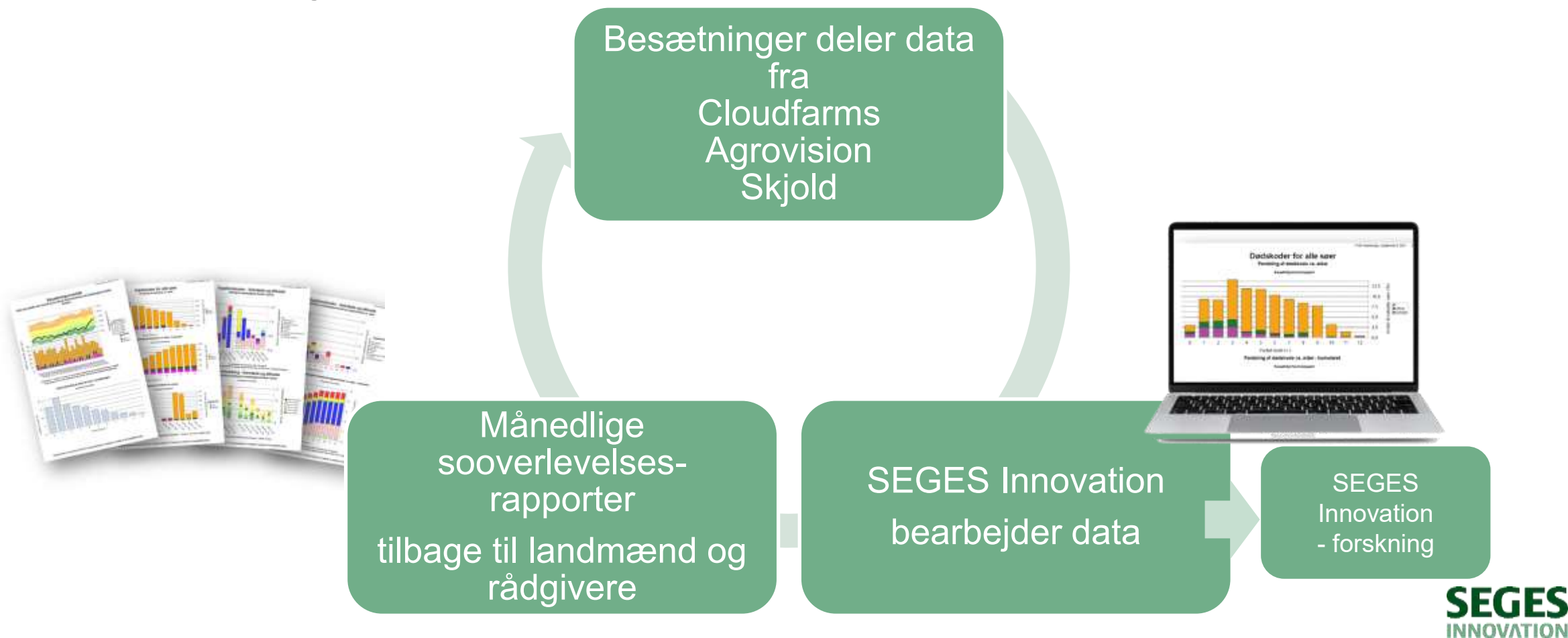
Agenda

1. Kort om SEGES InSight
2. 101 selvdøde søer, hvad kan de fortælle os?
 - Dødsårsager
 - Kan dødsfald forudses?
 - Risikofaktorer
3. Fra praksis
 1. Obduktioner og USK
 2. SEGES InSight som værktøj
 3. Forebyggelse

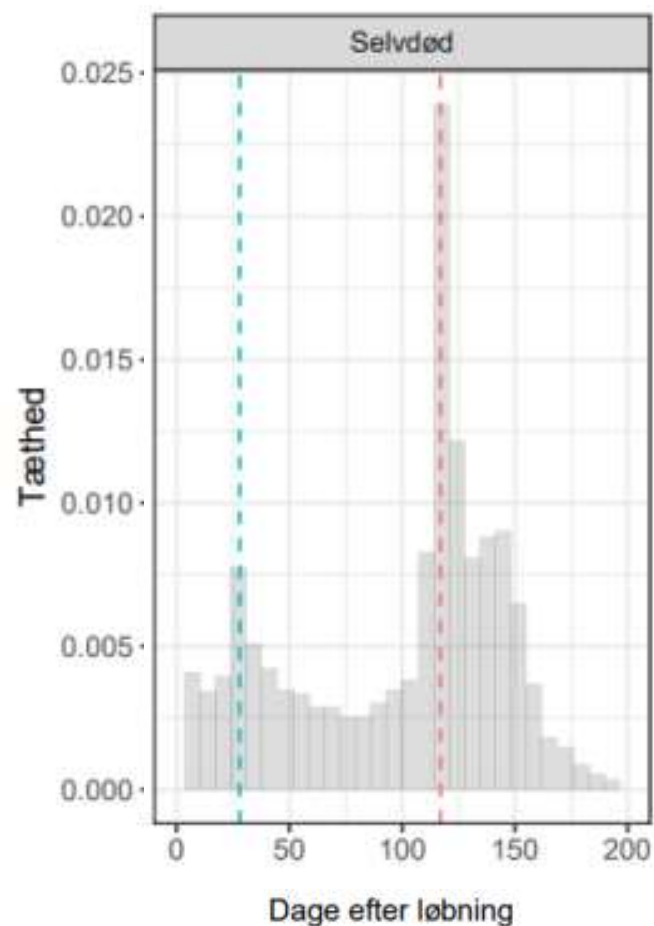
Hvad er SEGES InSight?

- Mere end 250 sobesætninger er tilmeldt SEGES Insight (>280.000 søer)
- Gratis at deltage

SEGES InSight har vist os:

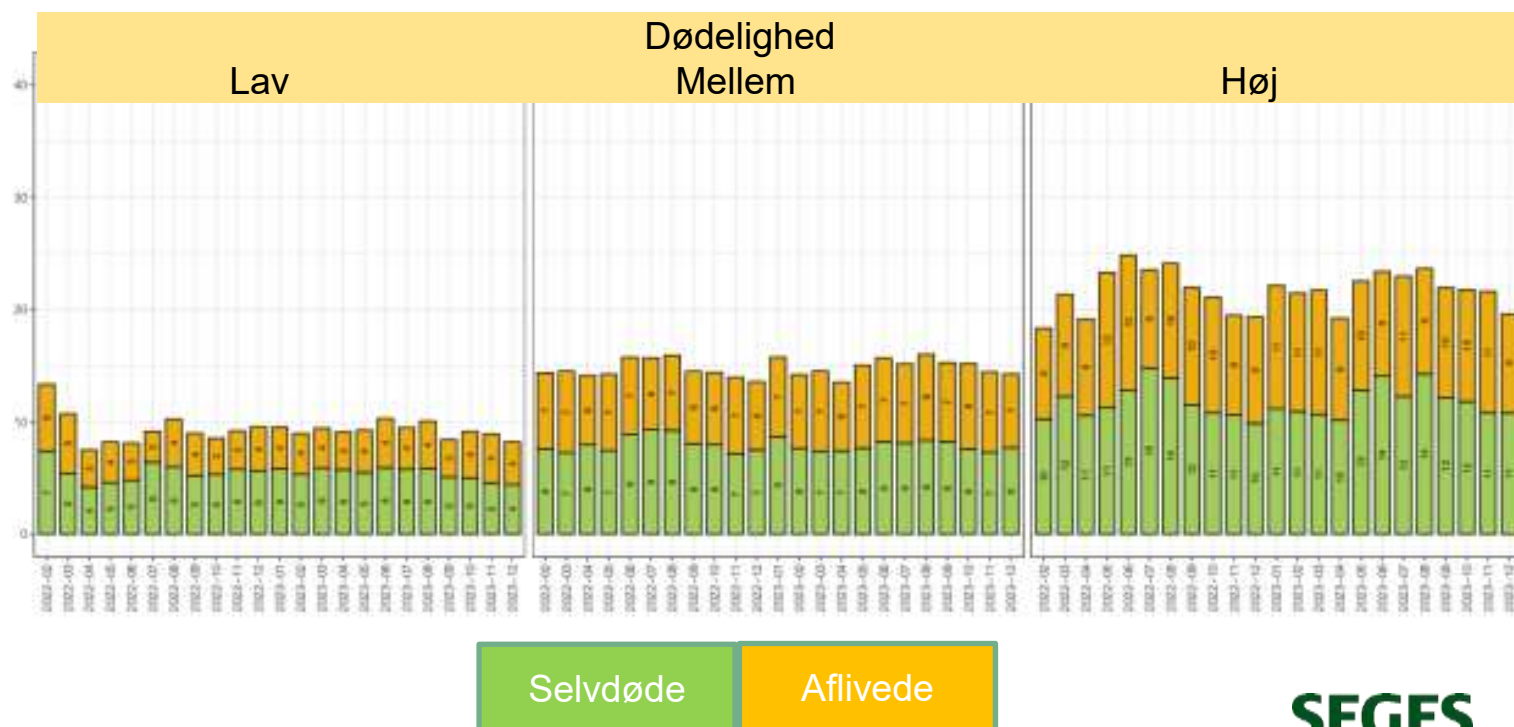
- Pludselig død:
Især omkring indsættelse i
drægtighedsstald og ved faring

Dag 117 (Faringsdag)

Dag 28

- Næsten ligelig fordeling mellem aflivede og selvdøde søer
- Uafhængigt af besætningens niveau af sodødelighed

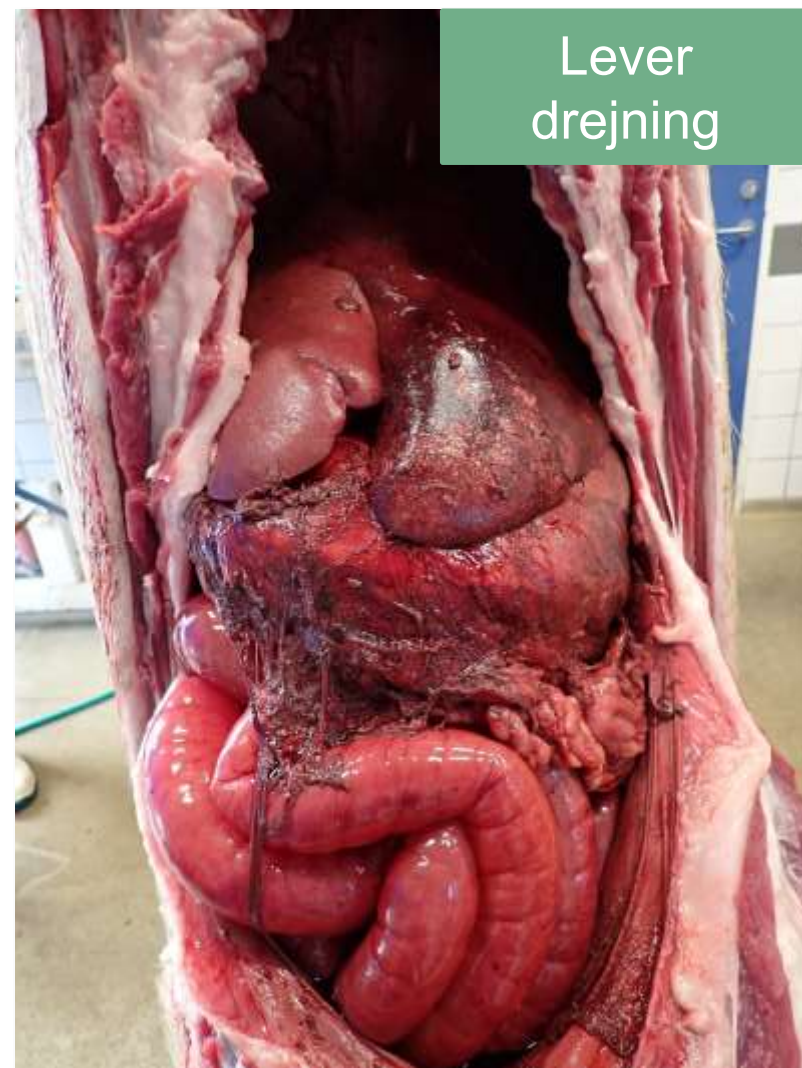
Reference: Notat nr. 2441, SEGES Innovation, 2025.

SEGES InSight har vist os:

- At det i besætningen kan være svært at fastlægge, hvorfor søer dør pludseligt
 - Omkring 70 % af selvdøde søer får afgangskode Andet eller Akut død

Kan man se, hvad soen er død af – uden at åbne den?

Undersøgelse af 101 selvdøde søer

Formål

- Undersøge dødsårsager og risikofaktorer

Design

- 6 produktions-besætninger
- SEGES teknikere afhentede selvdøde søer
- Obduktion på Veterinært Laboratorium Kjellerup, L&F
- Supplerende oplysninger
 - Spørgeskema udfyldt af besætning, inkl.
 - Tidspunkt, kuldnr., huld, staldafsnit, ædelyst, almenbefindende
 - Oplysninger fra Cloudfarms og Agrovision
 - Ex. dato for løbning+faring+fravænning, kuldnummer

Date	24/10
Time of day, the sow was found	10:00
Sow number	5850
Litter number	2
Possible cause of death	-
Feeding curve, if pregnant	skinny - normal - fat
Temperature in barn at the time of death	20 °C
Section (mark with X)	farrowing unit/nursing sows
	insemination
	Pregnancy (box)
	Pregnancy (middle)
	Pregnancy (cribs)
Date when sow was moved to this section	19/10
Sick pen, when sow died? If yes, since when?	-
Date for seneste ændring af foderblanding/-styrke	See feeding curve -
Did she eat the day before?	Yes / no
Did she seem to be ill the day before?	Yes / no
Remarks on the sow chart (e.g. bad milker, aggressive)	-

101 selvdøde søer

Dødsårsager

Især universel
tarmlblødning

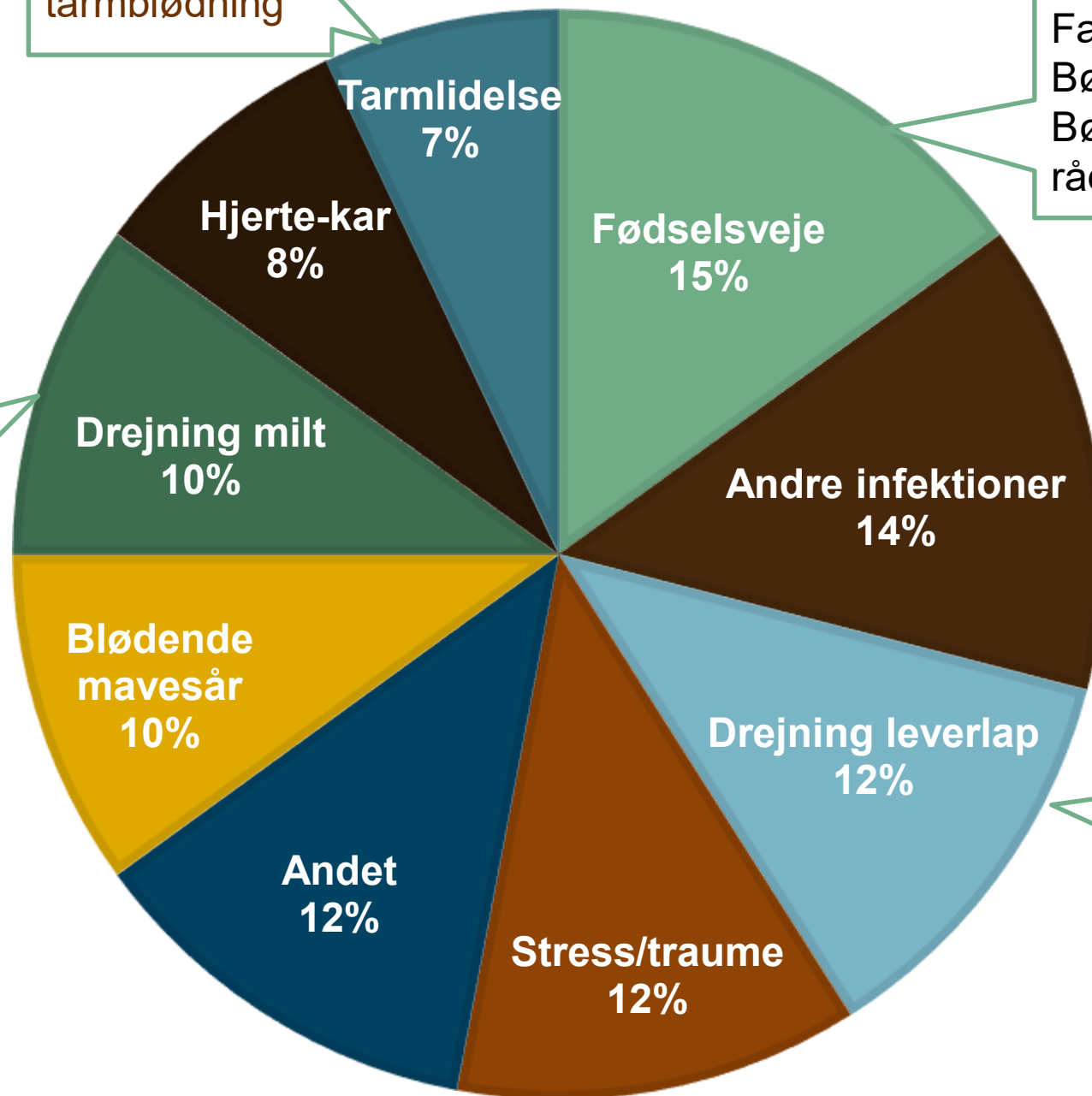
Primært farestald

Faringskomplikationer
Børslyngning/-ruptur
Børbetændelse +/-
rådne fostre

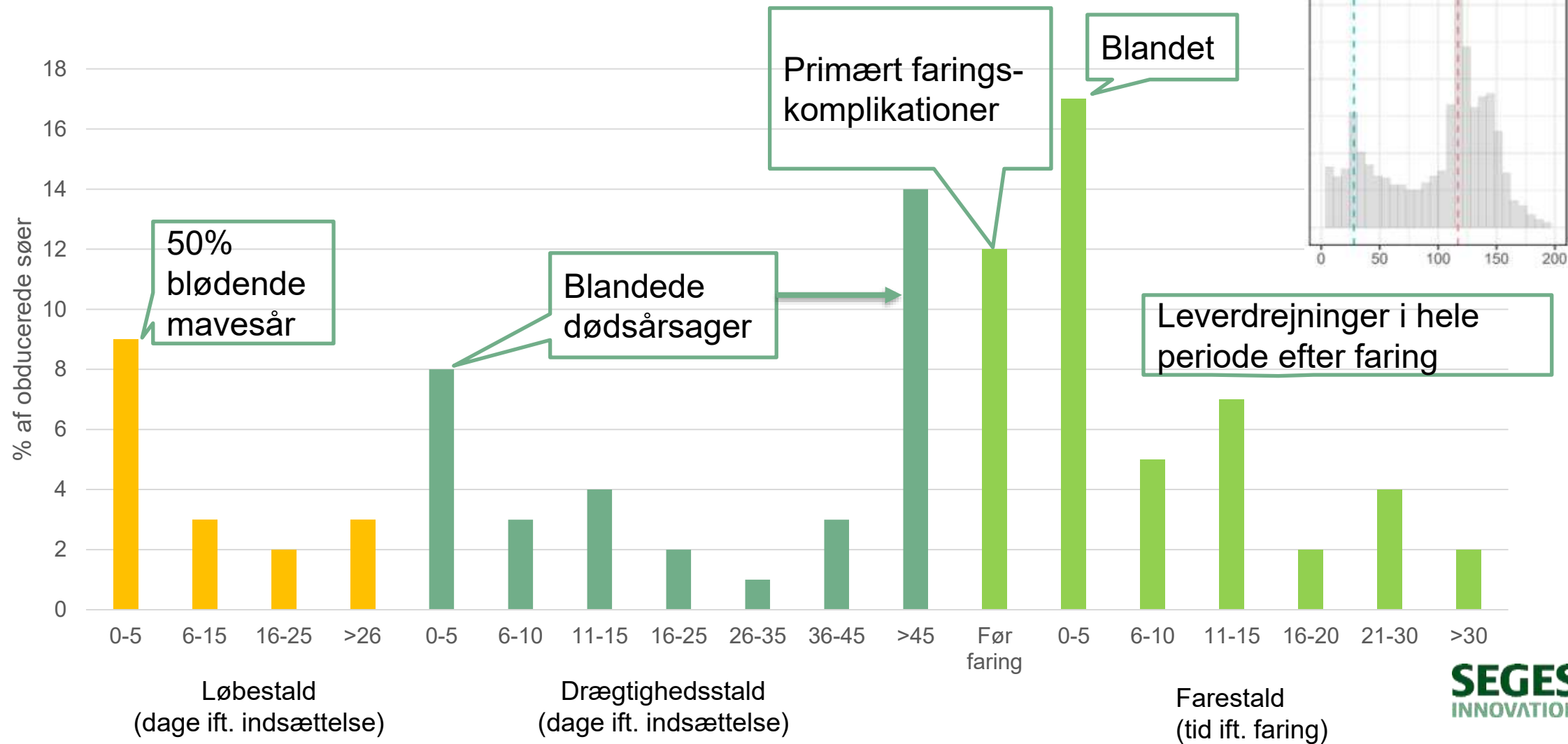
Inkl. blodforgiftning,
Yver- og blære-
betændelse

**Kun i
farestald**

Alle staldafsnit
(søer i boks)

Døde især ved indsættelse i nyt staldafsnit

Underliggende lidelser kan vælte læsset

- **Blærebetændelse**

- Primær dødsårsag: 2 søer
- Let til svær blærebetændelse – sekundært fund: 46 søer

- **Mavesår**

- Primær dødsårsag: 10 søer
- Svære mavesår - sekundært fund: 18 søer

Blærebetændelse

Blødende mavesår

Underliggende immunsvækkende sygdomme kan være med til at vælte læsset

Pludselig død er svær at forudse

Dagen inden soen blev fundet død

- 30 % med ophørt ædelyst og/eller var utrivelige
 - Intet entydigt mønster i relation til dødsårsager
- 70 % ingen tydelige tegn på mistrivsel

Foderoptag en usikker indikator

- Flere systemer hvor den enkelte sos foderoptag ikke kan måles

Utrivelighed svær at fange i disse store systemer

Huldets betydning

Kan bedre huldvurdering og rygspækmålinger redde liv?

Målinger:

- Rygspæktykkelse på laboratoriet (P2) (Golden standard)
- Landmandens huldvurdering (Tynd, normal, fed)

Staldafsnit	Rygspæktykkelse				Landmands vurdering
	Normal område (mm)	Tynde søer (% i staldafsnit)	Normalt huld (% i staldafsnit)	Fede søer (% i staldafsnit)	Normalt huld (% i staldafsnit)
Løbestald	12-14	18	6	76	82%
Drægtighedsstald	13-16	9	26	65	63%
Farestald	14-17	14	18	68	92%

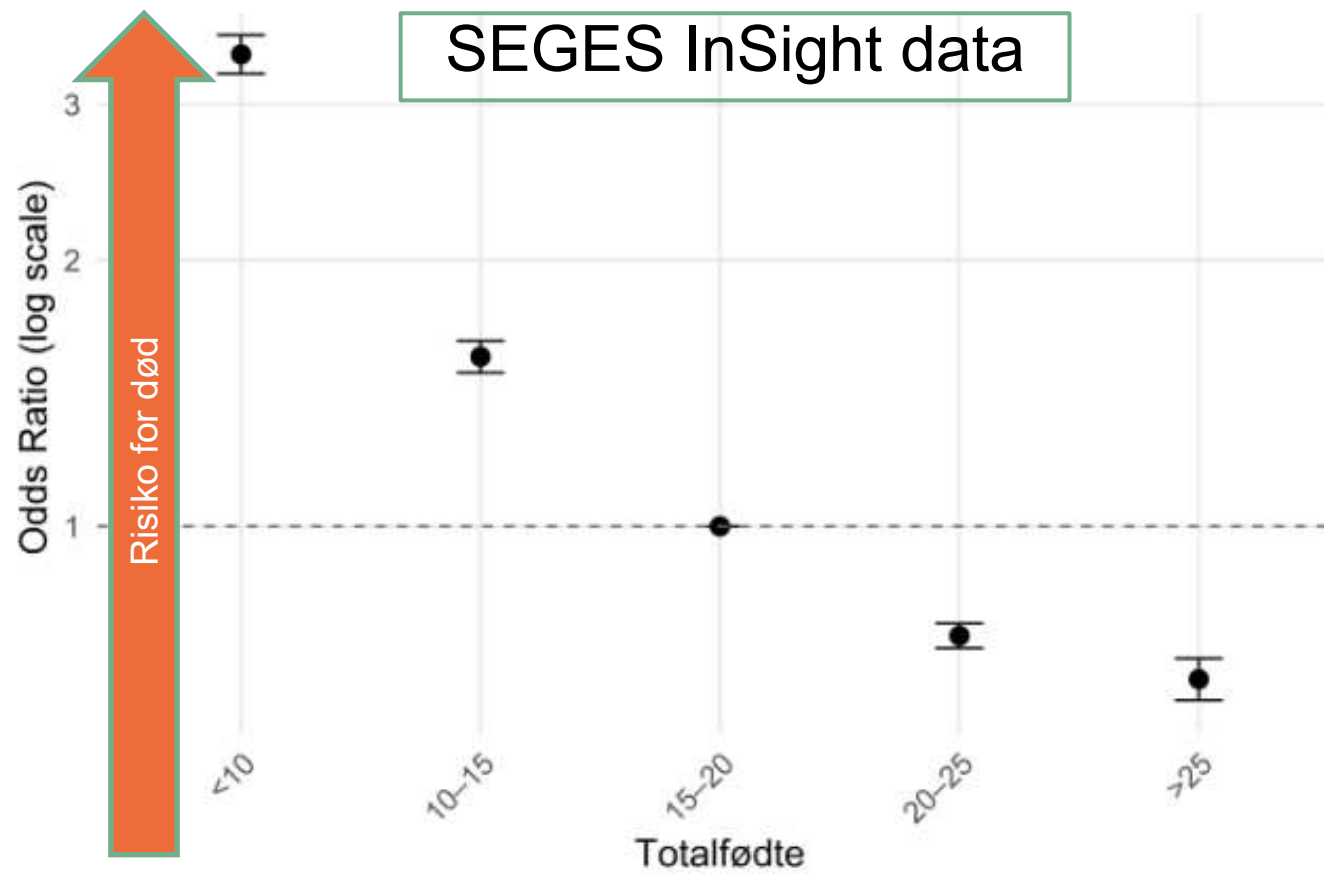

Tynde og normale:
Blandede dødsårsager

Organdrejninger: 88 % er fede
Leverdrejninger: 92 % er fede

Øger antal totalfødte risikoen for pludselig død?

- Færre totalfødte = større risiko for pludselig død hos den enkelte sø
- Samme mønster for totalfødte i forrige kuld!
- Forklaringer
 - Faringskomplikationer, tilbageholdte fostre giver få totalfødte hos pludseligt døde søer
 - "Friske søer føder flere grise, mens syge føder færre"
- Konsekvens: Søer med få totalfødte kræver ekstra fokus

Hvordan får vi sodødeligheden ned i din besætning

Foto; LVK dyrlæge

Hvad dør de af?

- Kig ind i dyret

LVK

Grisedyrlægerne

Obduktioner

- Ring dyrlægen ud, gerne 3-6 søer eller alle søer en periode
- Lav en aftale med din dyrlæge om forløb med evaluering
- Gennemskue tendens
- Fokuserer indsats

LVK

Grisedyrlægerne

Eksempler på fund ved obduktion

Organdrejninger: drejet leverlap

Fødselsproblemer: drejet bør og deraf sprængt bør

Hjerte med blødninger: Stress, selen og vitamin E mangel

USK

- Organer udtaget på slagteriet
- Mave USK
- Repro USK
- Lav blanket med dyrlægen – tilmeld ved slagt – informer chauffør – modtager en rapport til analysering og derefter lægges plan i samarbejde med din dyrlæge

Grisedyrlægerne

USK

- Markør for tendenser og problematikker i soholdet
- Kan lokalisere problemer i nogle tilfælde
- Mavesundhed
- Blærebetændelser
- Livmoderbetændelser
- Forebyg at det ender i døde søer

Foto; LVK dyrlæge

Grisedyrlægerne

SEGES Insight - sodødelighed

Samlet afgangsårsager - Selvdøde og aflivet

Tabel 2: Tabellen indeholder data op til 1 år bagud, hvor afgangsårsagerne er fordelt på selvdøde og aflivet

Måned	År 2024					År 2025							Samlet	Afgangskode	Afgangsårsag
	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7			
	2	3	4	7	2	0	1	1	1	4	2	1	28	Ben	Aflivet
	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	Faring	
	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	2	Hjerne	
	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	4	Mager/Utrivelig	
	0	0	1	0	1	2	2	0	3	1	0	1	11	Udskudt Endetarm/Bør	
	0	0	1	0	0	1	1	0	0	1	3	0	7	Akut Dødsfald	Selvdød
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	Andet	
	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3	Faringsprob/Rødne Grise	
	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	3	Gaspuster	
	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	2	Mager/Utrivelig	
	2	3	1	0	0	0	0	1	2	4	0	1	14	Overfaldet	
	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	Selvdød	
	0	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	2	7	Ukendt/Ikke Oplyst	

OBS diagnoser

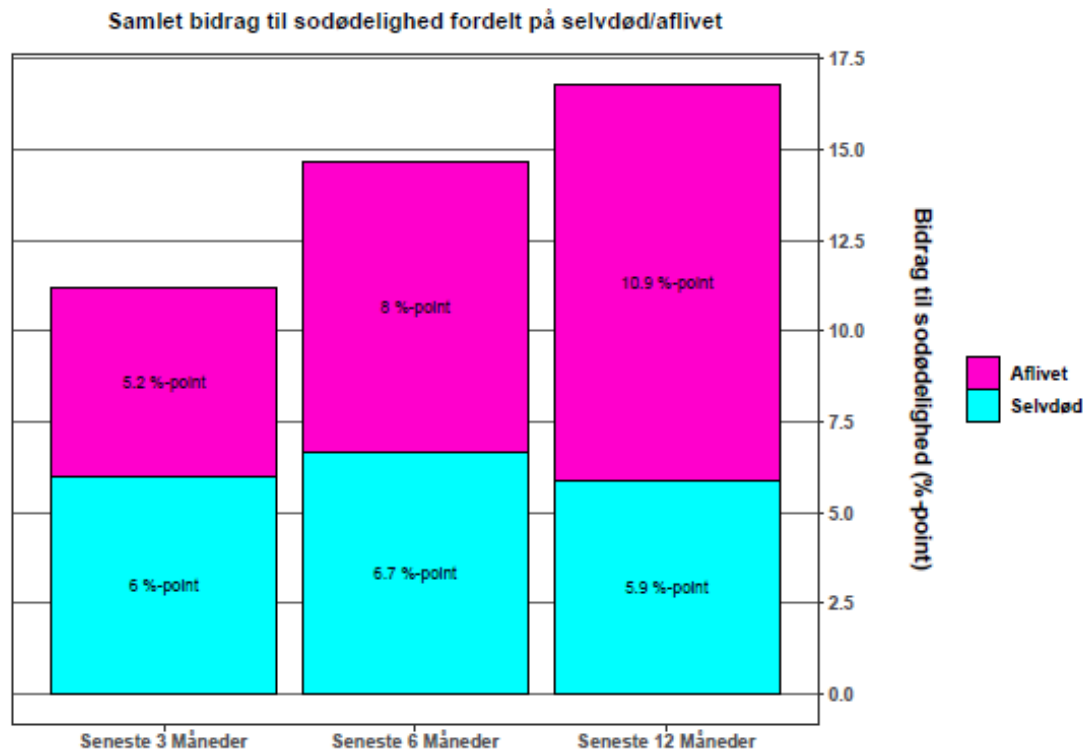
LVK

Grisedyrlægerne

SEGES Insight - sodødelighed

Dødelighed fordelt på selvdøde og aflivet

Sodødelighed pr. august 2025

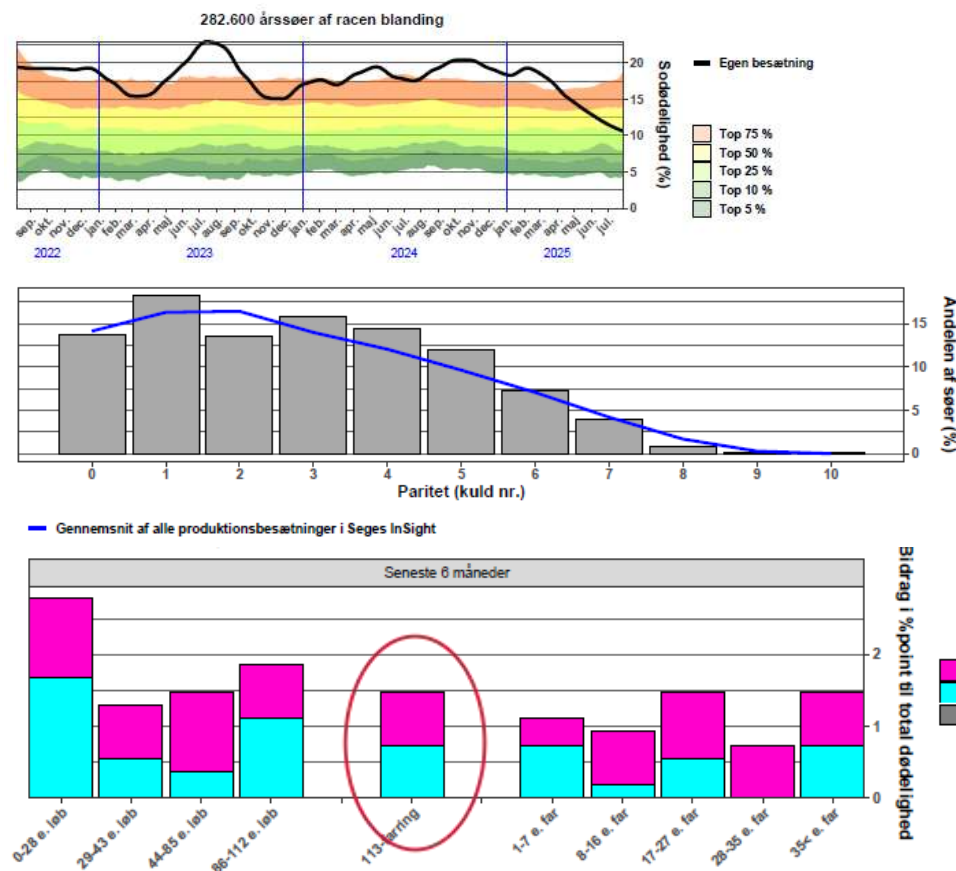
- Faste grupper
- Ekstra vand
- Wrap
- Stabilt flora i vådfoder

LVK

Grisedyrlægerne

SEGES Insight sodødelighed

- Mange brugbare analyser
- Benchmark
- Alder på besætningen
- Hvornår i cyklus dør de primært?

Grisedyrlægerne

Kombiner dine værktøjer og læg en plan

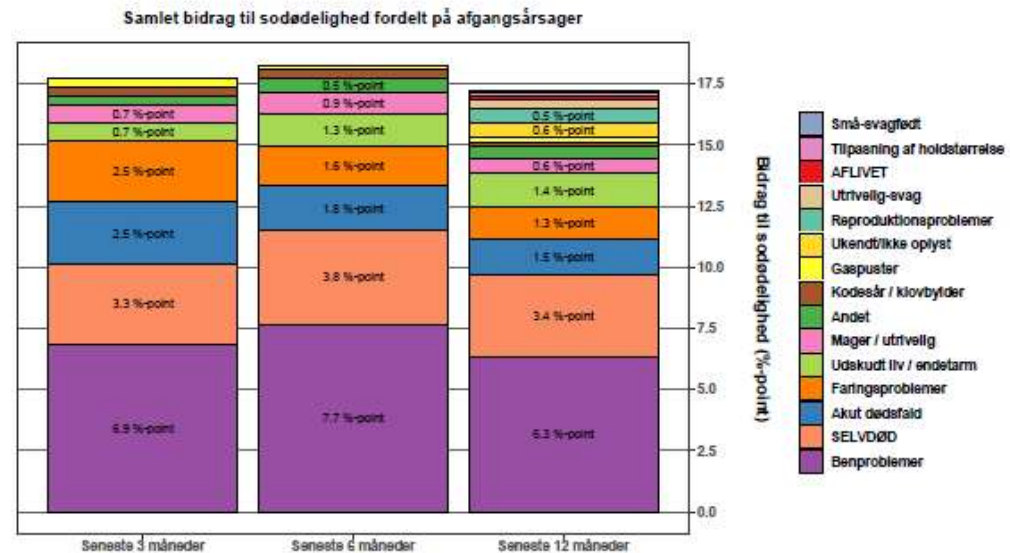
Produktionsøkonomi

Øget indtjening pr. år ved at forbedre SO-OVERLEVELSEN med 2 pct. Point, er mindst; **kr. 80.800**

Foto: LVK dyrlæge

Dødelighed fordelt på afgangsårsager

Figur 7: Ovenstående figur rummer samlet data i 3, 6 og 12 måneder bagud fordelt på afgangsårsager.

Samlet afgangsårsager - Selvdøde og aflivet

Grisedyrlægerne

Forebyg og forbered

Fiber, Salt op
=højere vandoptag,
færre
blærebetændelser,
blød afføring, lettere
faring

Foderkvalitet
Toxiner
Formalingsgrad
Rene siloer

Tørstofprocent
op/vand ned
= mindre mavesæk
giver evt. færre
organdrejninger

Huld=
Undgå
yoyo-vægt

Flyt og mix roligt
og i små grupper,
fodder inden og i
drægt.stien

Vand
kvalitet og tryk nok,
drikkesteder nok
=bedste medicin vi
overhovedet har

Faringsforløb
Energi og høj
hygiejne

Genetik

Polten

Vaccination

Virus

Fylde/fiber op
=hviler mere så
benlidelser, slagsmål
og stress ved mix vil
falde

LVK

Grisedyrlægerne

**Se soen som en helhed
problemet akut døde søer er ofte besætningspecifikt**

Foto, fra Pixabay

LVK

Grisedyrlægerne

Hvordan forebygger vi, at søer dør akut?

Konklusioner

- Bedre huldstyring – mål huld med rygspækmåler
 - Fede søer koster – også i organdrejninger
- Får en so få totalfødte så giv hende øget opmærksomhed
 - Sammenhæng mellem få totalfødte og akut død
- Bedre kvalitet af faringsovervågning og –hjælp
 - Faringskomplikationer koster søer og pattegrise
- Obduktioner betaler sig
 - Årsager til akutte dødsfald er besætningspecifikke - kun obduktioner kan vise årsager
- Dit fundament for et robust sohold starter ved polten!

TAK for opmærksomheden

